

Franzobel
KAFKA

ÖSTERREICHISCHES
GENERALKONSULAT
KRAKAU

AUSTRIACKI
KONSULAT GENERALNY
W KRAKOWIE

Sponsor spektaklu:

Powszechny
Bank Kredytowy

Główny sponsor
teatru:

PHILIP MORRIS POLAND

Teatr Ludowy
Scena Pod Ratuszem
Rynek Główny 1

Franzobel

KAFKA

Tłum. Sława Lisiecka

Prapremiera polska: 7 kwietnia 2001

Dla Ewy

1 ■ Bezsenna noc z powodu Kafki.

2. Ktoś, kto stykał się z Kafką, nie dostrzegłby w nim żadnego śladu obciążeń spowodowanych urazami mrocznych przeżyć młodości, żadnego śladu dekadencji, snobizmu, które wydawałyby się łatwym wyjściem z takiego stanu przygnębia, żadnych śladów załamania psychicznego, zgryzoty.

4

3. Przez kilka lat obcowałem z Kafką nie wiedząc, że pisze.

4. ■

Nie będę udawał fałszywej skromności i wyznam otwarcie: Kafka czuł się równie wzbogacony przez mnie, jak ja przez niego. Moja inicjatywa i energia były chyba tymi cechami, które szczególnie go we mnie pociągały. W istocie nie byłem wcale takim niefrasobliwym śmiałkiem, jak mu się to może wydawało. Gdybym pisał teraz moją własną biografię, potrafiłbym to szeroko uzasadnić i udokumentować. Tutaj wystarczy stwierdzenie, że w po równaniu z Kafką byłem rzeczywiście śmiałkiem.

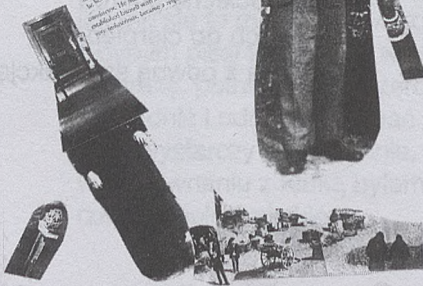
-
- 5.** Przyznanie nagrody Fontanego (październik 1915) stanowiło słabą pociechę pośród trapiących go cierpień. Przyjął ją z pewną satysfakcją.

Mr. Lee's husband was born in "brook (Chad) near
Salem. He finished his education at the University of
Florida but did not reach an advanced age. His wife, my
mother, was from the high hills, and was a doctor, but
she never was able to practice her profession.

My father was a doctor, and was a doctor, but
he never was able to practice his profession. They were his only
children, and he was a doctor. They were his only
children, and he was a doctor. They were his only
children, and he was a doctor.

My father was a doctor, and was a doctor, but
he never was able to practice his profession. They were his only
children, and he was a doctor. They were his only
children, and he was a doctor. They were his only
children, and he was a doctor.

My father was a doctor, and was a doctor, but
he never was able to practice his profession. They were his only
children, and he was a doctor. They were his only
children, and he was a doctor. They were his only
children, and he was a doctor.

Hermann Kafka

Urodził się w 1852 roku w Wossek, małej wiosce w południowych Czechach. Rodzina Hermanna żyła w bardzo skromnych warunkach, tym bardziej zadziwia jego staranne wykształcenie. Wówczas w Wossek istniała jeszcze szkoła żydowska, w której Hermann Kafka nauczył się czytać i pisać po niemiecku. Mając 14 lat zaczął pracować jako wędrowny

sprzedawca (handlował guzikami, nićmi, sznurowadłami). Po odbyciu służby wojskowej osiedlił się w Pradze, gdzie parę lat później założył sklep z galanterią dzięki majątkowi swej narzeczonej Julii Löwy, córki zasobnego właściciela gorzelni.

Hermann Kafka wciąż wypominał dzieciom swoją trudną młodość. Dla niego najważniejszym celem w życiu było zdobycie społecznego uznania, które można było osiągnąć jedynie należąc do wąskiej grupy niemieckiej elity. Dlatego też wszystkie dzieci posłano do niemieckich

szkół. Cenił przede wszystkim silną wolę i obrotność.

Bezwzględny, pewny siebie, zarozumiały, nie znosił sprzeciwu, przy każdej okazji:

„W domu, a zwłaszcza w sklepie sypały się wokół mnie obelgi na innych w takich ilościach, że niekiedy wprost oszałamiały mnie, małego chłopca.” - napisał Kafka.

„W Twoim fotelu rządziłeś światem. Twoje zdanie było słuszne, każde inne obłądne, przesadzone, wariackie, nienormalne.” Hermann chciał widzieć w synu swoje własne odbicie, dziedzica swojej

energii i zapobiegliwości. Nie zgodził się, żeby syn studiował filozofię. Franz, jak wiadomo, nie przejął po ojcu ani woli życia i odnoszenia sukcesów, ani żyłki do interesów. Hermann Kafka zmarł w 1931.

Julia Löwy

Urodziła się w 1856 roku w Bad
Podebrad. Pochodziła z zamożnej
rodziny żydowsko-niemieckiej,
która wywodziła się
z patrycjatu o dużych
tradycjach kulturalnych. Jej
matka zmarła w wieku 28 lat
na tyfus osierocając 3-letnią
Julię i jej trzech braci.
Rok później ojciec Julii
ponownie się ożenił i rodzina
powiększyła się o kolejnych
dwóch synów.

-
6. „Pisanie jako forma modlitwy“,
głosi zapis w dzienniku.
- Franz postulował więc,
gdy szło o znalezienie zajęcia
zarobkowego: Posada nie
powinna mieć nic wspólnego
z literaturą; byłoby to w jego
oczach zhańbieniem twórczości
pisarskiej. Zajęcie zarobkowe
i pisarstwo powinny być od
siebie ostro oddzielone.

Kawka

Coloeus monedula

Jest mniejsza od wrony (długość ciała 32 cm), upierzenie ma szaro-czarne, jaśniejsze na karku i po bokach szyi. Wydaje charakterystyczny głos: „kau-kau” — stąd właśnie jej nazwa. Rozpowszechniona jest licznie w całym kraju. Gnieździ się w skalach, ruinach, starych wieżach i w dziuplach. Chętnie towarzyszy gawronom i przy okazji gniazduje w ich kolo- niach.

Gniazdo buduje niestarannie z chrustu, siana itp. Samica składa w nim 4 do 6 niebieskoziel- nych jaj z ciemnymi plamami. Wylęgłe młode karmi głównie owadami i robakami. Potrafi bardzo odważnie bronić swej rodziny, atakując intruza i obrzucając go suchymi odchodami. Kawki żywią się owadami i ich larwami, ślimaka- mi i drobnymi gryzoniami. Lubią również jagody i owoce, młode pędy roślin i nasiona. Chociaż czasem porywają pisklęta i wypijają jaja, zali- czamy je do ptaków pożytecznych. Gniazdujące u nas kawki na jesieni odlatują na zachód, a do nas przylatują na zimowanie kawki ze wschodu.

7

- Nigdy w życiu nie byłem już potem tak pogodny jak w czasie owych urlopów spędzanych z Kafką. Wszystkie troski, wszystkie przykrości pozostawialiśmy w Pradze. Stawaliśmy się rozbawionymi dziećmi, przychodziły nam do głowy przezbawne i najdziwniejsze pomysły - było to wielkie szczęście przebywać w bliskości Kafki i napaść się celnością jego żywej myśli (nawet jego hipochondria miała w sobie coś dowcipnego i fascynującego).

Ojciec Julii sprzedał dom i interes rodziców żony i przeniósł się do Pragi. Julię od 4-go roku życia wychowywali macocha i ojciec. Zmarła w 1934.

Była kobietą łagodnego usposobienia i anielskiej dobroci. Franz Kafka właśnie po matce odziedziczył większość cech charakteru: wrażliwość, poczucie sprawiedliwości i niepokój. Szczególnie uwidoczniło się to w jego lękliwej skromności i trudnościach w nawiązywaniu kontaktów. W „Liście do Ojca” Kafka napisał o matce:

„Trzeba zachować w pamięci,
jak męczące i do ostatnich
granic wyczerpujące było
stanowisko matki w rodzinie.
Harowała w sklepie, w domu,
podwójnie boleśnie przeżywała
wszystkie choroby w rodzinie,
ale uwieńczeniem wszystkiego
było to, co cierpiała
pośrednicząc między nami
a Tobą. (...)

Matka odegrała nieświadomie
rolę naganiacza w łowach.”

Rodzeństwo

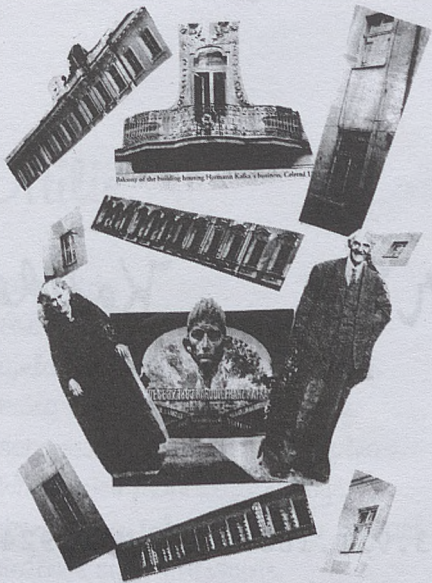
Franza Kafki:

Georg (urodzony w 1885,
zmarł 15 miesięcy później)

Heinrich (urodzony w 1887,
zmarł 6 miesięcy później)

Gabriele, zwana Elli
(1889-1941 zginęła w obozie
koncentracyjnym w Niemczech)

Valerie, zwana Valli
(1890-1942 zginęła w obozie
koncentracyjnym w Niemczech).

Balcony of the building housing Hermann Kafka's business, Cabernet 1

Dr Franz Kafka

3.VII.1883 - 2.VI.1924

Ottlie,

zwana Ottla

(1892-1943 w Oświęcimiu).

Najmłodsza siostra Franza Kafki,
z którą był szczególnie związany.

Osobowość niezależna i oryginalna.

Wbrew ojcu próbowała zdobyć
wykształcenie rolnicze mając w planach
osiedlenie się w Palestynie.

Przez rok zarządzała majątkiem w Zürau,

gdzie od września 1917 do marca 1918
mieszkał również Kafka.

Jej mąż - Czech i katolik - Josef David
był prawnikiem. Ottla urodziła dwie córki -
Verę i Helenę.

Zginęła tragicznie w obozie
koncentracyjnym w Oświęcimiu,
do którego pojechała jako
opiekunka razem z transportem dzieci.

Felice Bauer

*Urodziła się 18 listopada 1887 roku
w Neustadt [obecnie Prudnik]
na Górnym Śląsku.*

*Miała czworo rodzeństwa - siostry:
Elżbietę (Elsę), Ernę, Antoninę (Toni)
i brata Ferdynanda (Ferry).*

*Ojciec rodem z Wiednia poślubił córkę
farbiarza zamieszkałego w Neustadt.*

*W roku 1899, kiedy Felicja miała 12 lat,
rodzina przeniosła się do Berlina.*

W Listopadzie 1914 zmarł ojciec Felicji. We wrześniu 1916 Felicja, zachęcona do tego przez Kafkę, zgłosiła się jako wolontariuszka do pracy w berlińskim Ognisku Żydowskim, centrum opieki nad Żydami. Do jego inicjatorów należeli Max Brod, Martin Buber i Gustaw Landauer. Zadaniem ogniska było narodowe i religijne wychowanie dzieci i młodzieży z rodzin, których część żyła w bardzo ciężkich warunkach. Franz Kafka udzielał jej rad w tej jej nowej działalności: polecał i przesyłał z Pragi literaturę pedagogiczną dla niej samej i lekturę dla jej uczennic.

8

■ Przez wszystkie lata swego życia fascynował Kafka kobiety - sam on powątpiewał o takim swoim oddziaływaniu, ale było ono niezaprzeczalne.

9. ■ Fałszywy jest pogląd tych, co mniemają, że Kafka żył w wieży z kości stoniowej, w świecie fantazji oderwanym od życia, i wyobrażają go sobie jako ascetę oddającego się wyłącznie spekulacjom religijnym. Był on kimś zupełnie innym.

¹¹ Przedśmiertne życzenie skreślone dla Broda na kartce papieru brzmiało: „Najdroższy Maksie, moja ostatnia prośba: wszystko, co znajduje się w mojej puściznie (w szafie bibliotecznej, w bieliźniarce, w biurku, w domu i w biurze lub co gdzie indziej się zawieruszyło i zwróciło Twoją uwagę), a więc dzienniki, rękopisy, listy, obce i moje własne, rysunki i tak dalej — spal doszczętnie nie czytając, jak również wszystko, com pisał i rysował i jest u Ciebie lub u innych, do których zwrócisz się z prośbą w moim imieniu. Ci, którzy nie zechcą przekazać Ci listów, niech przynajmniej zobowiążą się, że je spalą”. Cyt. według postłowa Broda do: Franz Kafka: *Der Prozess*, Frankfurt: a/M 1953, str. 316—317.

¹² Tamże, str. 321. Brod podaje, że znalazł w mieszkaniu Kafki okładki dziesięciu zeszytów *in quarto*, których zawartość była zniszczona, poza tym miał Kafka „według wiarygodnej relacji” spalić wielką ilość notatników.

10 Gdyby aniołowie w niebie
żartowali sobie, musiałyby się
to dzieć w języku Franza Kafki.
Mowa ta to ogień, który jednak
nie pozostawia sobie sadzy.
Ma ona wzniosłość
nieskończonej przestrzeni,
a jednak drga wszystkimi
drganiami żywego stworzenia.

11 Kafka: „Moja głowa
bez mojej wiedzy
porozumiąta się z płucami“.

e. f. h. c.

Franz śledził prace ogniska bardzo uważnie. Wszystkie świadectwa i informacje o Felicji Bauer podkreślają jej dzielność i zmysł praktyczny, cechy, których Kafka, jak to sobie umówił, całkowicie brakowało, a które przez całe życie (niezmiernie, a często przesadnie) podziwiał u innych - więc także u Felicji, a później u Greta Broch, która odegrała ważną rolę w jego stosunku do Felicji. Felicja była, jak się wydaje, osobą pozytywnie nastawioną do życia i niezbyt skomplikowaną. Kafka określił ją raz jako „dziewczynę wesołą, zdrową, pewną siebie”. Lubiła ładnie się ubierać

i podróżować, ale była też gotowa wielu rzeczy się wyrzec, gdy trzeba było pomóc rodzinie. Jej smak w sprawach literatury, sztuki i urzędzenia mieszkania był zgodny z gustami ówczesnego mieszczaństwa. Dla prac literackich Kafki miała, widać to jasno, niewiele zrozumienia.

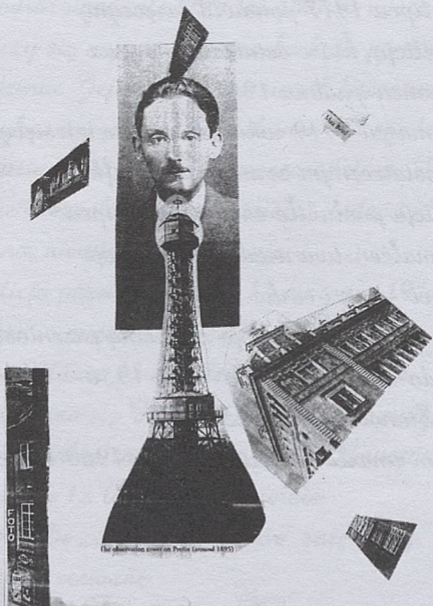
Felicja poznała Kafkę 13 sierpnia 1912 roku, w mieszkaniu Alfreda Broda, ojca Maxa. 12 kwietnia 1914 Kafka oświadcza się Felicji; 1 czerwca odbywają się oficjalne zaręczyny w domu Bauerów, niestety 12 lipca, po rozmowie w hotelu „Asański Dwór” zaręczyny zostają zerwane.

W lipcu 1917 ponawia zaręczyny z Felicją, które ostatecznie zrywa w końcu grudnia 1917.

W marcu 1919 roku, piętnaście miesięcy po ostatecznym zerwaniu z Kafką, Felicja poślubiła zamożnego kupca. Z małżeństwa urodziło się dwoje dzieci - syn i córka.

W roku 1931 Felicja z rodziną przenieśli się do Szwajcarii, a w roku 1936 do Stanów Zjednoczonych.

Tam zmarła 15 października 1960 roku.

The observation tower on Pefko (around 1895)

Max Brod

Urodził się 27 maja 1884 roku w Pradze, zmarł 20 grudnia 1968 roku w Tel Avivie, w Izraelu. Pisarz i eseista znany przede wszystkim jako przyjaciel Franza Kafki oraz wydawca większości jego dzieł. Studiował prawo na Uniwersytecie w Pradze, gdzie w roku 1902 zaprzyjaźnił się z Kafką. Później pracował jako urzędnik państwowy i krytyk dramatyczny. Był aktywnym syjonistą od roku 1912, w 1939

wyjechał do Palestyny uciekając przed inwazją nazistowską. Pracował w teatrze Habima w Tel Avivie jako konsultant literacki. Brod i Kafka byli prawdziwymi przyjaciółmi. Kafka tuż przed śmiercią polecił mu spalić niepublikowane rękopisy. Brod zignorował tę prośbę i opublikował wszystko w roku 1930. Jego własna twórczość literacka to wiele powieści fantastycznych, mistycznych, historycznych i erotycznych.

12 Doznawałem wrażenia, jak
gdyby przyjaciel mój nagle
zbudził się znów do życia
i oto wszedł do pokoju.
Znów słyszałem go mówiącego,
czułem jego żywy i roziskrzony
wzrok spoczywający na mnie,
widziałem jego cichy, bolesny
uśmiech, byłem poruszony
i wzruszony jego mądrością.

13 Sława światowa Kafki nie przyczyniła się bynajmniej do tego, by Kafka był rozumiany. Powstaje wokół Kafki legenda, zacierająca prawdziwe rysy jego osobowości.

* 1-13 Wszystkie cytaty z książki Maxa Broda pt. „Kafka. Opowieść biograficzna”, Czytelnik, Warszawa 1982

In tiefstem Schmerz geben wir bekannt, daß unser Sohn

JUDr. Franz Kafka

am 3. Juni im Sanatorium Kierling bei Wien, 41 Jahre alt, gestorben ist.
Das Begräbnis findet am Mittwoch, dem 11. Juni um 7,4 Uhr auf
dem jüdischen Friedhof in Strauchnitz statt.

PRAG, am 10. Juni 1924.

Hermann und Julie Kafka,

Ehren-

in Namen der trauernden Hinterbliebenen.

Von Kondolezenberechnungen bitten wir abzusehen.

2863

reżyseria:

Tomasz Wysocki

scenografia:

Michał Urban

muzyka:

Abel Korzeniowski

choreografia:

Jacek Tomasik

konsultacje prestidigitatorskie:

Paweł Poniatowski

asystent reżysera:

Anna Wierzchowska-Woźniak

inspicjent:

Anna Witkowska

obsada:

Kafka - Piotr Pilitowski

Ojciec - Tadeusz P. Łomnicki

Matka - Barbara Krasińska

Ottla - Dominika Figurska

Felice - Magdalena Nieć

Max Brod - Andrzej Deskur

dyrektor: Jerzy Fedorowicz
z-ca dyrektora d.s. admin.-tech.: Zenon Rogala
kierownik muzyczny: Krzysztof Szwajgier
sekretarz literacki: Anna Wierzchowska-Woźniak
koordynacja pracy artystycznej: Sylwia Salwińska
specjalista d.s. promocji i reklamy: Ewa Zawalska
spec. d.s. public relations i reklamy: Joanna Laprus
kierownik techniczny: Zenon Maciak
oświetlenie: Robert Kania
akustyka: Krzysztof Kuligowski, Piotr Sobański
brygadier sceny: Roman Sorbjan
charakteryzacja: Krystyna Rys
garderobiana: Dorota Kurowska
pracownia krawiecka damska: Maria Marcinkowska,
Danuta Szkarłat
kier. prac.i krawieckiej męskiej: Antoni Folfasiński
prace modelatorskie i malarskie: Witold Krawczyk,
Agnieszka Lizoń
prace stolarskie: Tomasz Istrati
prace tapicerskie: Stanisław Kasprzyk
prace ślusarskie: Edward Dyrda

redakcja programu: Anna Wierzchowska-Woźniak
kolaże: Barbara Krasieńska
projekt graficzny: Igor Yelpatov
naświetlanie: Logic
zdjęcia: Łukasz Woźniak

Scena Pod Ratuszem, Rynek Główny 1

Teatr Ludowy
Osiedle Teatralne 34
31-948 Kraków
e-mail: ludowy@teatry.art.pl
www.teatry.art.pl/ludowy

Sprzedaż biletów:
rezerwacja telefoniczna - Organizacja Widowni
czynna od poniedziałku do piątku
w godzinach: od 9.00 do 16.00
tel 644 27 66 tel/fax 643 71 01

Kasa Sceny Pod Ratuszem czynna codziennie
(z wyjątkiem poniedziałków)
od godz. 16.00 do 19.30
lub do rozpoczęcia spektaklu,
w niedziele i święta na dwie godziny
przed rozpoczęciem spektaklu.
tel. 421 50 16

Przyjaciel teatru:

*Huta
im. Tadeusza
Szendzimiry S.A.
w Krakowie*

Przyjaciel teatru:

IGEPA
P O L S K A

Mecenas teatru:

rafineria krzebinia

Szczególne
podziękowania
dla Instytutu
Goethego
w Krakowie

Patronat prasowy:

 gazeta
WYBORCZA

za pomoc
w zebraniu
materiałów
o rodzinie
Franza Kafki.

Złota uliczka, Praga

od lewej:

Felice - Magdalena Nieć

Katka - Piotr Pilitowski

Ojciec - Tadeusz P. Łomnicki

Matka - Barbara Krasińska

Max Brod - Andrzej Deskur

Ottla - Dominika Figurska

Kraków, 7 kwietnia 2001r.